

FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİ MODELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: UYGULAMA ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ *

Mustafa ÇAKIR **
Feral OGAN BEKİROĞLU**
Serhat İREZ**
Ajda KAHVECİ**
Hayati ŞEKER**

ÖZET

Ortaöğretim öğretmeni yetiştirme programlarında 1997’de başlayan yeniden yapılanma reformu kapsamında “Fakülte-Okul İşbirliği” modeli uygulamaya konulmuştur. Ancak yapılan çalışmalar Fakülte-Okul İşbirliği modelinin işleyişinde bazı problemler yaşandığını göstermiştir. Bu çalışmanın amacı bu modelin değerlendirilmesi ve geliştirilebilmesi için, işbirliğinin temel öğeleri olan uygulama öğretmenlerinin görüşlerinin alınmasıdır. Çalışmada eleştirel teori paradigmasına bağlı katılımcı eylem araştırması metodoloji olarak benimsenmiştir. Katılımcılar Marmara Üniversitesi Fizik, Kimya ve Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dallarının işbirliği yaptığı okullardaki 13 uygulama öğretmenidir. Veriler yarı-yapılandırılmış olarak hazırlanan Uygulama Öğretmeni Mülakat Protokolü kullanılarak toplanmıştır. Görüşme kayıtları yazıya dökülmüş ve doküman analizi yapılmıştır. Kodlamada sürekli karşılaştırma metodu kullanılmıştır. Kodlar toplam altı kategoride toplanmıştır. Sonuç olarak uygulama öğretmenleri işbirliğinin felsefesi, işleyişi ve içeriği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı, öğretmenlerin rehberlik yapmak için bir rehberliğe ihtiyaç duydukları rapor edilmiştir. Ayrıca işbirliğinin geliştirilmesi için alttan dersi olan öğrencilerin staja gitmeyi ciddiye almamaları ve motive olamamaları sebebiyle okul-fakülte işbirliği programına başlatılmamaları gibi çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Uygulama öğretmenleri, fakülte-okul işbirliği.

---

* TEŞEKKÜR: Bu çalışma TÜBİTAK SOBAG 105K148 no’lu ve “Öğretmen Yetiştirme Programlarında Fakülte-Okul İşbirliğinin Etkinliğinin Araştırılması ve Geliştirilmesi” başlıklı proje ile desteklenmiştir.

** Yard.Doç.Dr. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü

EVALUATION OF FACULTY-SCHOOL PARTNERSHIP MODEL: MENTOR TEACHERS' PERSPECTIVES

SUMMARY

As a result of restructuring secondary science teacher education efforts, re-conceptualized “Faculty-School Partnership” model has been implemented since 1998. However, studies on the effectiveness of the model consistently reported some problems. The purpose of this study was to evaluate “Faculty-School Partnership” model from the mentor teachers’ perspectives in order to improve the current practices. Participatory action research methodology based on critical theory was adopted in this study. Participants were 13 secondary science teachers who were acting as mentors to physics, chemistry, and biology teacher candidates. Semi-structured interview protocol was used for data collection. Interviews were transcribed. Using qualitative data analysis software (NVIVO 8) interviews were coded with constant comparison method. Codes were organized in six categories. Mentor teachers did not have enough and/or adequate understanding of the philosophy, content, and functions of the partnership. They were neither provided with enough information and documentation nor trained for mentorship. Moreover, they reported a need of guidance on how to mentor candidate teachers. In order to improve the partnership; suggestions about candidate teachers, nature of the partnership, expectations from the faculty and supervisors were proposed.

Key words: Mentor teachers, faculty-school partnership.

Öğretmenlik uygulama ve pratik ile mükemmelleşilen bir uzmanlık alanıdır. Eğitim kalitesininin gelişmesi, öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin geliştirilmesine bağlıdır. Alan bilgisi ve pedagojik formasyonun yanısıra sınıf içi tecrübesinin önemi öğretmen eğitimcilerinin üzerinde anlaştığı bir konudur (Walkington, 2007). Fakülte-Okul İşbirliğinin ana amacı fakültede öğrenme teorileri ve öğretme teknikleri hakkında verilen teorik bilgiler ile öğretmenlerin günlük pratikleri arasındaki ilişkinin geliştirilmesidir (Russell & Chapman, 2001). Aday öğretmenler katılımcı sosyal etkileşim öğrenme çerçevesinde tecrübeli uygulama öğretmenlerinin sınıflarında gözlem ve uygulamalar yaparak onların öğrenme-öğretme süreçleri ve sürecin yönetilmesi ile ilgili birikimlerinden yararlanmaktadır. Ancak, aday öğretmenler çoğu zaman uzun süreden beri üniversite ortamında bulunmalarından ve kendilerini daha çok fakülte öğretim elemanlarına karşı sorumlu hissetmelerinden dolayı, Fakülte-Okul işbirliği programında uygulama öğretmenlerinin önemli rolünün farkında değildir.

Okullardaki öğretmenlik uygulaması öğretmen eğitiminin temel bir ögesidir. Öğretmen eğitiminin bu sürecinde uygulama öğretmenleri aday öğretmenlerin öğrenmelerinde önemli bir rol oynar. Uygulama öğretmenlerinin model ve öğretmen, ipucu ve tavsiye kaynağı, aday öğretmenlerin derslerinde gözlemci, geri bildirim kaynağı,

yönlendirici, değerlendirici ve ustalık gibi çeşitli fonksiyonları vardır (Tomlinson, 1995). Ayrıca aday öğretmenlere öğretme durumları, öğrenci davranışları, sınıf yönetimi, pedagojik içerik bilgisi gibi öğretmenlik ile ilgili pratik bilgiler aktarmanın yanısıra sadece nasıl öğretmek gerektiğini değil, hangi durumlarda neden belirli bir şekilde öğretmek gerektiğini anlatırlar (Bullough 2001). Uygulama öğretmenlerinin sağladığı pratik bilgiler kompleks ve bağlamsal olmakla birlikte tecrübeden kaynaklanmış ve tecrübe ile yeniden düzenlenmiştir. Bu yönden pratik bilgiler öğretme ile ilgili akademik bilgileri destekler (Carter, 1990).

Öğretmen adaylarının eğitiminde uygulama öğretmenlerinin önemli etkisi birçok araştırmacı tarafından rapor edilmiştir (Samaras ve Gismondi, 1998; Zeichner, 2002). Samaras ve Gismondi (1998) aday öğretmenlerin kendi felsefe ve yaklaşımlarını geliştirmede öğretmenlik uygulaması sürecinde uygulama öğretmenleri ile olan etkileşimlerinin önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Bu önemli role rağmen uygulama öğretmenlerinin ustalık yapma ve öğretmen adaylarının yetişmeleri için uygun yaşantı ve etkileşimleri sağlama konusunda yeterli olmadıkları da çeşitli araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur (Walkington, 2007; Hobson, 2002).

Uluslararası çalışmaların yanısıra ulusal araştırmalarda da Fakülte-Okul İşbirliği sürecinde yaşanan sorunlara dikkat çekilmiştir (Bilgin-Aksu ve Demirtaş, 2006; Boz ve Boz, 2006; Karamustafaoğlu ve Akdeniz, 2002; Özkan, Albayrak ve Berber, 2005; Sevim ve Ayas, 2002; Tüfekçi, 1999; Yapıcı ve Yapıcı, 2004). Rapor edilen sorunların bir tanesi de uygulama öğretmenlerinin işbirliği sürecinde kendi sorumlulukları hakkında farkındalıkları olmadığıdır (Ünver, 2003).

Türk Eğitim Derneği'nin (TED) çok yakın bir zamanda (2009), Türkiye'de ilköğretim öğretmenlerinin yeterliliklerinin değerlendirilmesi ve standartların geliştirilmesi amacıyla 12 ilde 2007 öğretmen, 272 yönetici, 4450 öğrenci ve 2112 veli ile gerçekleştirdiği araştırmanın sonuçlarında öğretmenlerin iyi yetiştirilemediği ve mesleki gelişimleri için yeterli ve uygun bir hizmet öncesi eğitim sağlanamadığı belirtilmiştir. Araştırmanın çözüm önerilerinde öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi için ilgili kurumlar arasında işbirliği sağlanmasının ve Yüksek Öğretim Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı ve eğitim fakültelerinin işbirliği içinde çalışmasını sağlayacak bir yapı oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır.

Uygulama öğretmenlerinin işbirliğindeki fonksiyonları hakkındaki bilgi eksikliği ve model oluşturmadaki yetersizlikleri aday öğretmenlerin de dikkatini çekmiş (Aksu ve Demirtaş, 2006) ve bazı durumlarda farklı öğretmenlik uygulamasına farklı okullarda devam etmek istemişlerdir. Bu durum kaçınılmaz olarak uygulama öğretmenlerinin aday öğretmenler tarafından usta öğretmen veya model olarak algılanmaları önünde bir engel oluşturmuştur (Demircan, 2007; Eraslan, 2008; Turgut, Yılmaz & Firuzan, 2008). İşbirliği sürecinde uygulama öğretmeni seçimi yoktur. Belirlenen okullardaki öğretmenlerden bazıları idare tarafından uygulama öğretmeni olarak seçilmektedir. Çoğu durumda aday öğretmenlerin öğrenme yaşantılarını organize etmek ve tecrübeli bir model olmak uygulama öğretmeni tarafından bir sorumluluk olarak değil, fazladan bir işyükü olarak algılanmaktadır (Azar, 2003). Bu durumda verilen ücretin düşüklüğünün de etkisi vardır.

Grossman ve Sands'ın (2008) öğretmen yetiştirme reformlarını inceleyen kapsamlı çalışması reformlarla yeniden şekillenen öğretmen yetiştirme programlarının en fazla, öğretim metotlarının disiplin haline gelmesini ve okullarla etkili işbirliğini vurgulaması gerektiğini göstermektedir. Okul deneyimi ve uygulaması dersleri, sınıf içinde ve laboratuvar da ders işleme, ölçme ve değerlendirme aktiviteleri yapma, sınıf yönetimi ve okullarda öğrenciler ile ders içi ve dışında etkileşimde bulunma gibi öğretmen yetiştirme programlarının temel bileşenleri Fakülte-Okul İşbirliği çerçevesinde uygulama öğretmenlerinin yardımı, gözetimi ve denetimi altında olmaktadır. Bu çalışmada, Fakülte-Okul İşbirliği uygulama öğretmenlerinin bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların, iletişim, anlayış ve ortak amaçlar açısından taraflar arasındaki kopukluğu gidereceği ve işbirliğini pozitif yönde etkileyeceği beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı: (a) Uygulama öğretmenlerinin Okul-Fakülte İşbirliği programı hakkındaki bilgilerini değerlendirmek; (b) Kendi rollerinin yanısıra işbirliğindeki diğer kişi ve kurumların görev ve sorumluluklarının ne olması gerektiği konusunda düşüncelerini almak; (c) Programın işleyen güçlü taraflarının yanısıra pratikte uygulanamayan zayıf yönlerini ortaya çıkarmak; (d) Uygulama öğretmenlerinin fakülteden ve aday öğretmenlerden beklentilerini öğrenmek ve (e) Okul-Fakülte İşbirliği programını genel olarak değerlendirmelerini sağlayarak uygulamasının geliştirilmesi için tavsiye ve önerilerini almaktır.

YÖNTEM

Araştırma, Atatürk Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümünde görev yapan ve Fakülte-Okul İşbirliği konusunda deneyimli öğretim üyelerinden oluşan bir grup tarafından yürütülmüştür. Çalışmada, eleştirel teori paradigmasına bağlı katılımcı eylem araştırması metodoloji (Bogdan & Biklen, 1998) olarak benimsenmiş ve “gelişmek için değişim” asıl amaç olarak belirlenmiştir. Çoklu veri toplama yöntemleri kullanılarak işbirliğini oluşturan öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır. Çalışmaya toplam 224 Fizik, Kimya ve Biyoloji öğretmen adayı, bu branşlarda 13 uygulama öğretmeni ve ilgili anabilim dallarından toplam altı öğretim üyesi katılmıştır. Öğretmen adayları ve öğretim üyelerinin fikirleri ayrıca rapor edildiğinden bu makalede uygulama öğretmenlerinin görüşleri üzerinde durulmuştur.

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcıları Fizik Eğitimi, Kimya Eğitimi ve Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dallarının aday öğretmenleri stajlarını yapmak üzere gönderdikleri okullardaki uygulama öğretmenleridir. Her ana bilim dalından bir araştırmacı, birlikte çalıştıkları uygulama öğretmenleri ile yüz yüze görüşerek mülakat protokolunda yer alan soruları yöneltmiş ve görüşmeler dijital ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmacıların yarı-yapılandırılmış olarak hazırladıkları Uygulama Öğretmeni Mülakat Protokolü kullanılarak toplanmıştır. Fizik ve Kimya Eğitimi anabilim dalları için dört ayrı okuldan birer uygulama öğretmeni ile Biyoloji Eğitimi anabilim dalı için ise üç okuldan toplam beş uygulama öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmaya toplam on üç uygulama öğretmeni katılmıştır (Tablo 1).

Verilerin Çözülmesi

Verilerin analiz edilmesinde nitel araştırma metodu kullanılmıştır. Mülakat kayıtları çözümlenerek yazıya döküldükten sonra doküman analizi yapmak üzere bir nitel araştırma veri analiz programı olan NVIVO-8'e transfer edilmiştir. Veri analizinde açık kodlama ve odaklı kodlama teknikleri (Emerson, Fretz ve Shaw, 1995) uygulanarak görüşlerde yer alan ortak temalar belirlenmiştir. Verilerin aynı standarda göre kodlanmasını sağlamak için bütün verilerin kodlama işlemini bir araştırmacı yapmıştır. Kodlama işlemi sürekli karşılaştırma metodu ile yapılmış yeni kodlar oluşturdukça daha önceden kodlanan dokümanlar yeni kod için tekrar gözden geçirilmiştir.

Tablo1: Uygulama öğretmenlerinin öğretim alanları ve işbirliği tecrübeleri

Öğretim Alanı	Biyoloji 1	Biyoloji 2	Biyoloji 3	Fizik 1	Fizik 2	Fizik 3	Fizik 4	Kimya 1	Kimya 2	Kimya 3	Kimya 4
Öğretmenlik tecrübesi (yıl)	20	35	25	18	19	21	17	16	15	22	17
Okul – Fakülte İşbirliği tecrübesi	7	10	16	6	10	6	10	3	5	8	5

BULGULAR

Dokümanların sürekli karşılaştırma metodu ile analizi sonucu çalışmanın amacına uygun olarak toplam 28 tane serbest kod üretilmiştir. Bu kodlar ilgili olmaları durumuna göre toplam altı kategoride toplanmıştır. Kategoriler ve içerdikleri kodlar Tablo 2'de verilmiştir. Bu bölümde, mülakatların ayrıntılı analizinden elde edilen bulgular da aynı formatta alt başlıklar şeklinde sunulmaktadır.

Katılımcıların hemen hepsi işbirliğinin felsefesi, doğası, içeriği ve etkinlikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Birçoğu Okul-Fakülte İşbirliği Kitapçığından haberdar olmadığını, haberdar olanlar ise (ikisi hariç) kendilerine ait bir kitapçığın olmadığını söylemişlerdir:

“Öğretmen adaylarından bilgi alıyorum onlar gelip söylüyor. Neler yapmamız gerektiğini onlardan öğreniyorum.”(Fizik 1).

“Arkadaşlar geldiler dersimi dinlediler. Onlar kendi içlerinde bir programla geldiler. O programa cevap verdik bu arada yaptığımız etkinlikler nedir onu bilmiyorum.” (Kimya 1)

Uygulama öğretmenleri yıllardan beri aday öğretmenler ile çalışmalarına rağmen (minimum 3 maksimum 16 sene) hemen hepsi işbirliği konusunda bilgilendirilmeye ihtiyaçları olduğunu, bu konuda okullarda yeterli bilgiye sahip personelin olmadığını ifade etmişlerdir:

“Fakültelerin okul ve fakülte iş birliği konusunda öğretmenlerden beklentilerini anlattığı bir seminerin bir çalışmanın olması gerektiğini düşünüyorum.” (Biyoloji 1).

“Üniversitede bu işi yapan öğretim görevlilerinin bir iki günlük bir seminer ile bunları anlatırlarsa bilgi akışını belki üniversiteden liseye sağlayabiliriz.” (Fizik 4).

Uygulama öğretmenleri aday öğretmenlerin sadece gözlem yapmalarının mesleki gelişimlerine çok yararlı olmayacağını, bunun yerine sınıfta daha katılımcı aktif roller üstlenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir:

“Sadece dinlemenin yararlı olduğunu düşünmüyorum. Öğretmen adayının tahtaya kalkması kalkıp birşeyler anlatması lazım, ufak bir deneyde yapabilir. Öyle olunca öğretmenliğe başlamış oluyorlar. Son dönemde artık çalışmaya odaklandıkları için okula gelmek istemiyorlar.” (Fizik 3).

Aslında bu açıklamalar uygulama öğretmenlerinin Okul-Fakülte İşbirliği programının yapısını ve felsefesinden haberdar olmadıklarını işaret etmektedir. Aday öğretmenlerin her dönem farklı bir amaç için okula geldiklerini bilmediklerinden, onların hep eski sistemdeki stajyer öğrenciler gibi ders anlatmaları gerektiğini düşünmektedirler. Okul Deneyimi I-II ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin birbirini takip eden ve öğrencilere farklı misyon yükleyen dersler olduğunu bilmemektedirler. Bu konuda dört uygulama öğretmenin daha bilinçli olduğu görülmüştür. Bu öğretmenler üç dönemlik staj uygulamasının eski sistemden daha etkili olduğunu ifade etmişlerdir:

“Üç dönem olması daha iyi çünkü kısa dönem henüz birşeyler yapmak mümkün olmadan geçiyor. Üç dönem olmasında yarar var. Öğrenciler yavaş yavaş ısınıyor ve öğretmen rolünü benimsemeye başlıyor.” (Biyoloji 1).

Tablo 2: Uygulama öğretmenleri ile yapılan mülakatlar sonucu oluşturulan kategoriler, tanımları ve içerdikleri kodlar

No	Kategori Adı	Tanımı	Kodlar
1	Okul-Fakülte İşbirliği	Okul-Fakülte İşbirliğinin çalışması ve felsefesi ile ilgili bilgileri	1.1 OFİ kitabı
			1.2 OFİ Semineri
			1.3 OFİ tecrübesi
			1.4 Bilgi Eksikliği
			1.5 Okul ve rehber değişikliği
			1.6 Etkinlikler geliştirilebilir
			1.7 Etkinlik uygulaması
2	Rehberlik	Rehber öğretmen olarak kendilerini nasıl tanımlıyorlar? Rolleri hakkında ne düşünüyorlar? Rehber olmanın onlara olan getiri ve götürüleri nelerdir?	2.1 Model Olmak
			2.2 Öğretmen eğitimcisi
			2.3 Üç dönem uygulaması
			2.4 Rehberlik yükü
			2.5 Yaşam boyu öğrenme
			2.6 Rehberin profesyonel gelişimi
			2.7 Ders tekrarı
3	Aday Öğretmen	Rehber öğretmenlerin aday öğretmenler hakkındaki izlenimleri	3.1 Adayların eksiklikleri
			3.2 Öğrenci yeterliliği
			3.3 Motivasyon
			3.4 Bilgi Eksikliği
4	Fakültenin Rolü	OFİ çerçevesinde fakültenin rolü hakkındaki fikirleri	4.1 Alan bilgisi desteği
			4.2 Deneysel malzemesi desteği
			4.3 Fakülteden beklentiler
			4.4 Rehber olmaya rehberlik
			4.5 Mentor için donüt
5	Demografik	Rehber öğretmenler hakkında bilgiler	5.1 Tecrübe
			5.2 Okul
			5.3 Mezuniyet
6	Genel Değerlendirme	OFİ hakkındaki genel ve alternatif değerlendirmeleri	6.1 İşbirliği tavsiyeleri
			6.2 Alternatif Öneri

Rehberlik Yapma ile İlgili Görüşleri

Rehber öğretmenler, kendi rollerinin aday öğretmenlere model olmak olduğunu dile getirmişlerdir. Hepsini kendini bir öğretmen eğitimcisi olarak gördüğünü ve aday öğretmenlere iyi bir model oluşturduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir:

“İyi model olmak çok önemli. Ben öğretmen adayı öğrencilere iyi bir model olmaya çalışıyorum.” (Biyoloji 1).

Uygulama öğretmeni olmanın pozitif yönlerinin yanında negatif yönlerinin de bulunduğu, bazı durumlarda okul idaresinin rehber öğretmenden habersiz olarak

aday öğretmenleri onlara yönlendirdiği ortaya çıkmıştır. Buna rağmen katılımcı rehber öğretmenler şikâyet etmek yerine bu işi yapmaktan mutlu olduklarını, aday öğretmenlerin anlattıkları bazı dersleri tekrar etmek zorunda kalsalar bile rehber öğretmenliğin onlara fazladan bir yük getirmediyini belirtmişlerdir:

“Diğer görevlerimde herhangi bir azalma yok zaten bu görev sınıf içinde kalıyor sınıf dışında bizi engelleyen bir şey yok.” (Fizik 2).

Aday Öğretmenler ile İlgili Görüşleri

Görüşmelerde uygulama öğretmenlerine Okul-Fakülte İşbirliğinin her boyutu hakkında soru sormaya çalışılmıştır. Bu boyutlardan bir tanesi de aday öğretmenlerdir. Aday öğretmenlerin genelde ilgili, yeterli ve sorumlu olduklarını gözlemlediklerini belirten uygulama öğretmenleri, bunun yanısıra çeşitli problemlerden bahsederek bunların sebepleri hakkında fikir yürütmüşlerdir. Özellikle bazı aday öğretmenlerin alan bilgisi eksikliği olduğunu ve bu yüzden özgüven eksikliği gösterdiklerini ve öğrencilerin çoğunda motivasyon problemi olduğunu ifade etmişlerdir:

Aslına hazır olarak geldiklerini düşünmüyorum. İletişim becerileri çok iyi olmayan öğrenciler var. Ses tonlarını vücut dillerini iyi kullanamıyorlar. Sınıfa hâkimiyet, sınıf yönetimi konusunda eksikleri var. Alan bilgileri çok yeterli değil. Bu anlamda sıkıntılar yaşıyorlar bazen (Biyoloji 1).

“Genelde sınıf uygulamaları etkin olmadı. Zamanı düzenli kullanamıyorlar .” (Biyoloji 3).

“Ancak fizik konularına tam hakim değiller.” (Fizik 1).

Yukarıdaki mülakat alıntılarında da görüldüğü gibi temel sorunlar arasında iletişim becerileri, zaman yönetimi, alan bilgisi ve müfredat bilgisi sayılabilir. Aday öğretmenlerin laboratuvar çalışmalarında başarılı oldukları belirtilmiştir. Uygulama öğretmenleri ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın Fizik, Kimya ve Biyoloji dallarında öğretmen ataması yapmaması veya çok sınırlı (yılda 10-20 gibi) sayıda yapmasından dolayı, aday öğretmenlerde bir gelecek endişesi ve öğretmenlik yapamayacak olmanın kırılganlığı olduğu ve bu durumun onların motivasyonlarını düşürerek, çalışma şevklerini kırdığını söylemişlerdir.

Alt sınıflardan dersi kalan aday öğretmenlerin staj için zaman bulamaması veya alt sınıftaki dersler yüzünden mezun olamayacak olmalarından dolayı, staja devam etmemeleri veya etkinlikleri ciddiye almaz bir şekilde yapmaları da bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

“Öğrencinin alttan dersi oluyor, ya da ordaki burdaki program uymuyor ve devam etmiyor öyle olunca.” (Fizik 2).

Fakültenin Rolü ile İlgili Düşünceleri

Uygulama Öğretmenlerin Okul-Fakülte İşbirliğinin diğer bir boyutu olan fakülteden beklentileri, alan bilgisi desteği ve deney bilgisi ve malzemesi desteği başlıkları altında toplanabilir. Uygulama öğretmenleri alan bilgilerinin tazelenmesi ve yeni gelişmelerden haberdar edilmelerinde fakültenin yardımcı olabileceğini söylemişlerdir. Fakültedeki laboratuvarların lisedeki öğrencilere açılması ve okullara deney malzemesi desteği yapılması da istenmiştir.

“Laboratuar deney maddelerimiz, araçlarımız var ama bazı şeyler eksik oluyor mesela onları sizlerden temin edebilirsek faydalı olursunuz.” (Biyoloji 1).

“Biz laboratuarlarınızı kullanmak istiyoruz.” (Biyoloji 3).

“Burada yapamadığımız deneyleri üniversiteye gelip sizinde yardımınızla orada yapmak eksik olan bilgilerimi tamamlamak isterim.” (Kimya 2).

Fakülte öğretim elemanlarının okullara daha sık gelmesinin daha iyi olacağı görüşünde olan öğretmenler, şimdiki durumun eskisinden daha iyi olduğunu ve fakülte öğretim elemanlarının okullara istenen kadar olmasa bile yeteri kadar gittiklerini belirtmişlerdir.

“Daha çok görüşürsek daha iyi olacak.” (Biyoloji 1).

“Öğretmenler ve öğretmen adayları beraber bir panel fakültede düzenlense karşılıklı sorunlar problemler tartışılrsa fikir alışverişi olsa iyi olur.” (Fizik 2).

“Önceden uygulama öğretim elemanı gelmiyordu. Sadece bir yazı gelirdi, çocuklarla gönderirlerdi, biz dolduruyorduk sene sonunda.” (Kimya 3).

Uygulama öğretmenleri aslında rehber olmayı model olmak olarak tanımlasalar bile, bu konuda rehberliğe ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Hemen hepsi öğretmen yetiştirme konusunda yeterli olmadığını, bununla birlikte aslında aday öğretmenlere nasıl yardımcı olmaları gerektiğini de bilmediklerini ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle “uygulama öğretmenlerinin rehber olmak için rehberliğe ihtiyaçları vardır”.

Okul-Fakülte İşbirliği Hakkında Genel Değerlendirmeler

Uygulama öğretmenlerinden uygulamadaki Okul-Fakülte İşbirliğini genel olarak değerlendirmeleri ve geliştirilmesi için tavsiyelerde bulunmaları istenmiştir. Mülakatların analizinden çıkan sonuçlar birer alıntı ile birlikte başlıklar halinde şöyle sıralanabilir.

- Fakülteden dönüt gelmeli ve alan bilgisi ve laboratuvar etkinlikleri ile ilgili destek sağlanmalı,

- Fakülte mutlaka Okul-Fakülte İşbirliği konusunda rehber öğretmenleri ve ilgili idarecileri seminerler ile bilgilendirmeli,
- Alt sınıflardan dersi olan öğrenciler okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerini alamamalı,
- Aday öğretmenler daha erken aktif olarak derse katılmalı. Gözlem yapma etkinlikleri ile çok fazla zaman harcanmamalı,
- Mümkün olursa öğrenciler öğretmenlik uygulaması sırasında fakülteden hiç ders almamalı ve sadece staja yoğunlaşmalı.

TARTIŞMA

Uygulama öğretmenleri ile yapılan mülakatların analizi sonucunda elde edilen bulgular Okul-Fakülte İşbirliği projesinin gerçekten ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Uygulama öğretmenleri işbirliğinin felsefesi, işleyişi ve içeriği konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Bunun yanı sıra rehber öğretmen olmak için bir seminere rehberlik yapmak için bir rehberliğe ihtiyaç duymaktadırlar. Proje çerçevesinde bu ihtiyaca cevap olarak tüm uygulama öğretmenlerini fakülteye davet ederek bilgilendirme seminerleri düzenlenmiştir. Ancak bu gayret tek seferlik ve bağımsız bir uygulama olarak kalırsa etkili olması ve istenen verimin elde edilmesi mümkün değildir. Uygulama öğretmenleri için hem program hakkında seminerler, hem de öğretmen yetiştiren rehber öğretmenler olmalarına yönelik seminerler düzenli bir şekilde verilmeli ve bu uygulama üniversite tarafından desteklenmelidir.

Fakültede yapılan Okul Deneyimi 1, Okul Deneyimi 2 ve Öğretmenlik Uygulaması seminerleri ve aday öğretmenlerden alınan etkinlik raporları ile ilgili bir dönüt uygun bir protokol ile uygulama öğretmenlerine verilebilir. Karşılıklı yarar sağlanması sağlıklı bir işbirliği için kaçınılmazdır.

Aday öğretmenlerin devamını sağlamak uygulama öğretmenleri ve fakülte öğretim elemanlarının ortak çalışması ile mümkündür. İstekli ve aday öğretmenler ile çalışma arzusu olan öğretmenlerin seçilmesi gerekmektedir. Ayrıca alt sınıflardan dersi olan öğrencilerin staja gitmeyi ciddiye almamaları ve staja motive olamamaları sebebi ile bu öğrencilerin Okul-Fakülte İşbirliği programına başlatılmamaları düşünülmeli gereken bir konudur. Aday öğretmenlerin alan bilgisi eksikleri ile ilgili şikâyetlerde bu uygulama ile kısmen cevap bulabilir.

Uygulama öğretmenlerinin fakülte ile ilişkileri bir şekilde kuvvetlendirilmelidir. Birçoğu alan bilgisi, laboratuvar malzemesi ve deney ve projeler konusunda fakülteden destek beklemektedir. Yaratıcı bir düşünce ile uygulama öğretmenlere bu destek özel bir yüksek lisans programı ile verilebilir. Bu konuda üniversiteler ve YÖK ortak bir çalışma yapabilirler.

Fakülte öğretim elemanlarının okullara daha sık gitmeleri ve aday öğretmenlerin

takibini yapmaları tavsiye edilmiştir. Ancak bunun olabilmesi ğretim elemanlarının hem maddi hemde idari olarak desteklenmesi ile mümkündür. Öğretim elemanları okul deneyimi ve uygulama derslerini takip ederken yol giderlerini kendileri karşılamakla beraber, harcadıkları zamanda onlara ders saati kredisi olarak yansımamaktadır. İstanbul trafiği ve mesafeler göz önüne alındığında ğretim elemanının bir aday ğretmeni takip etmesi için en az yarım iř gününü harcaması gerekmektedir. Öğrenci sayısı düşünüldüğünde bu görevin ğretim elemanına gerektirdiği zaman dikkate değerdir.

KAYNAKLAR

- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, Makale 16.
- Bilgin-Aksu, M. & Demirtaş, H. (2006). Öğretmen adaylarının okul deneyimi II dersine ilişkin görüşleri: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 3-21.
- Bogdan, R.C. & Biklen, S.K. (1998). *Qualitative research in education: An introduction to theory and methods*. Allyn & Bacon: Needham Heights, MA.
- Boz, N. & Boz, Y. (2006). Do prospective teachers get enough experience in school placements? *Journal of Education for Teaching*, 32(4), 353-368.
- Bullough Jr., R. V. (2001). Pedagogical content knowledge circa 1907 and 1987: A study in the history of an idea, *Teaching and Teacher Education* 17(6), 655–666.
- Carter, K. (1990). Teachers' knowledge and learning to teach, in Houston, W.R. (ed.), *Handbook of Research on Teacher Education*. NY: Macmillan, pp. 291–310.
- Demircan, C. (2007). Okul deneyimi II dersine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Mersin Üniversitesi Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 119-132.
- Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (1995). *Writing ethnographic fieldnotes*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Eraslan, A. (2008). Fakülte-okul işbirliği programı: matematik öğretmeni adaylarının okul uygulama dersi üzerine görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 95-105.
- Grossman, G. M., & Sands, M. K. (2008). Restructuring reforms in Turkish teacher education: Modernisation and development in a dynamic environment. *International Journal of Educational Development*, 28, 70-80.
- Hobson, A. J. (2002). Student teachers' perceptions of school-based mentoring in initial teacher training (ITT). *Mentoring & Tutoring*, 10(1), 5-20.
- Karamustafaoğlu, O. & Akdeniz, A. R. (2002). Fizik öğretmen adaylarının kazanmaları beklenen davranışları uygulama okullarında yansıtılabile olanakları. 5. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde Sunulan bildiri. Ankara.

- Özkan, H. H., Albayrak, M., & Berber, K. (2005). Öğretmen adaylarının ilköğretim okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulamasının yetiştirmelerindeki rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 168, Makale 16.
- Russell, B. & Chapman, J. (2001). Working as Partners: School teachers' experiences as university-based teacher educators. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 29(3), 235-248.
- Samaras, A. P. & Gismondi, S. (1998). Scaffolds in the field: Vygotskian interpretation in a teacher education program. *Teaching and Teacher Education*, 14(7), 715-733.
- Sevim, S. & Ayas, A. (2002). Okul deneyimi-I etkinliklerinin yeniden düzenlenmesi ve etkinliği. 5. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde Sunulan bildiri. Ankara.
- Tomlinson, P. (1995). *Understanding mentoring: Reflective strategies for school-based teacher preparation*. Buckingham: Open University Press.
- Turgut, M., Yılmaz, S., & Firuzan, A. R. (2008). Okul deneyimi uygulama sürecinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 8(2), 1-26.
- Tüfekçi, S. (1999). Öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 211-216.
- Türk Eğitim Derneği (2009). Öğretmen yeterlikleri: Özet Rapor, Ankara.
- Ünver, G. (2003). Öğretmenlik uygulamasında işbirliği: Bir durum çalışması. G. Ü. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 87-100.
- Walkington, J. (2007). Improving partnerships between schools and universities: professional learning with benefits beyond preservice education. *Teacher Development*, 11(3), 277-294.
- Yapıcı, Ş. & Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim-Online*, 3(2), 54-59.
- Zeichner, K. (2002). Beyond traditional structures of student teaching. *Teacher Education Quarterly*, 29(2), 59-64.